

Podiumkunsten

Symfonieorkesten

		Aangevraagd	Geadviseerd/ *Gereserveerd
			<i>Bedragen in euro's</i>
Het Balletorkest	Amsterdam	5.600.400	5.600.400
Koninklijk Concertgebouworkest	Amsterdam	9.248.250	8.407.500 *840.750
Metropole Orkest	Hilversum	4.678.203	4.678.203
Nederlands Philharmonisch Orkest	Amsterdam	13.558.407	13.517.700
Noord Nederlands Orkest	Groningen	8.102.600	8.102.600
philharmonie zuidnederland	Eindhoven/Maastricht	9.060.873	9.060.873
Phion	Enschede/Arnhem	9.459.300	9.459.300
Residentie Orkest	Den Haag	4.256.690	4.256.690
Rotterdams Philharmonisch Orkest	Rotterdam	5.202.615	5.202.615

De categorie

De categorieën Symfonieorkesten (artikel 3.16 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid), Symfonieorkest met begeleidingsactiviteiten primair voor opera (3.17), Symfonieorkest met begeleidingsactiviteiten primair voor dans (3.18) en Symfonieorkest met aanbod van pop- en jazzmuziek (3.19) bieden gezamenlijk ruimte aan negen symfonieorkesten, verspreid door het land.

Vanuit categorie 3.16 worden zes symfonieorkesten ondersteund in de regio's Amsterdam, Rotterdam, Den Haag, Oost-Nederland, Zuid-Nederland en Noord-Nederland. Voorwaarden zijn dat ze een breed symfonisch repertoire aanbieden, hun activiteiten op een geconcentreerde wijze spreiden in hun regio of verzorgingsgebied en samenwerken met andere orkesten en derden. Daarnaast moeten zij een beleid voeren dat talentontwikkeling bevordert en tenminste eens per jaar 'om niet' meewerken aan een opera van een opera-instelling in de BIS. Voor de orkesten in Zuid-Nederland en Oost-Nederland geldt dat zij jaarlijks twee opera's moeten begeleiden. Voor de orkesten in deze categorie is respectievelijk 8.407.500 euro (Amsterdam), 9.459.400 euro (Rotterdam en Den Haag gezamenlijk, regio Oost en regio Zuid) en 8.102.600 euro (regio Noord) beschikbaar. Er is daarnaast een toeslag van 10 procent beschikbaar voor één instelling die zich internationaal onderscheidt door een excellent uitvoeringsniveau en zich profileert op de relevante internationale concertpodia.

Vanuit categorie 3.17 wordt één instelling ondersteund met als kernactiviteiten het begeleiden van operaproducties en het verzorgen van symfonisch aanbod. Deze instelling dient tenminste zesmaal per jaar 'om niet' een opera van een opera-instelling in de BIS te begeleiden. Ook voor deze instelling

geldt als voorwaarde dat zij een breed repertoire aanbiedt en een beleid voert ter bevordering van talentontwikkeling. Ze moet daarnaast een relevante seizoenprogrammering aanbieden van symfonische concerten in het verzorgingsgebied van de gemeente Haarlem. Voor dit orkest is 13.517.700 euro beschikbaar.

Vanuit categorie 3.18 wordt één instelling ondersteund met als kernactiviteit het begeleiden van dansproducties van twee dansinstellingen in de BIS, waarbij het orkest de basisbezetting ‘om niet’ dient aan te bieden. Voor dit orkest is 5.600.400 euro beschikbaar.

Vanuit artikel 3.19 ten slotte wordt één instelling ondersteund met als kernactiviteit het verzorgen van pop- en jazzaanbod in een symfonische bezetting, op voorwaarde dat dit orkest een breed repertoire aanbiedt en een beleid voert dat talentontwikkeling bevordert. Voor dit orkest is 4.956.600 euro beschikbaar.

Ten opzichte van de periode 2021-2024 is er extra budget beschikbaar gesteld voor deze categorieën instellingen ter bevordering van fair practice. Daarnaast werden de plafonds in artikel 3.16 tot en met 3.19 extra aangevuld om te kunnen voorzien in eerlijke honorering van remplaçanten in het kader van de Wet arbeidsmarkt in balans.

Aanvragen

De raad kreeg voor elk van de beschikbare plekken in de BIS één aanvraag voorgelegd. Het gaat om de orkesten die ook in de periode 2021-2024 deel uitmaken van de BIS: in categorie 3.16 het Koninklijk Concertgebouworkest (Amsterdam), het Noord Nederlands Orkest (Groningen), Philzuid (Maastricht/Eindhoven), Phion (Enschede/Arnhem), het Residentie Orkest (Den Haag) en het Rotterdams Philharmonisch Orkest; in categorie 3.17 het Nederlands Philharmonisch Orkest (Amsterdam); in categorie 3.18 Het Balletorkest (Amsterdam); en in categorie 3.19 het Metropole Orkest (Hilversum).

Algemeen beeld

De raad oordeelt in het algemeen positief over de kwaliteit van de ingediende plannen. De orkesten presenteren in zijn ogen aansprekende programma's voor de komende subsidieperiode, met concerten en activiteiten die aansluiten bij de beoogde doelgroepen. De raad wil in het bijzonder de plannen van het Metropole Orkest, het Noord Nederlands Orkest en het Rotterdams Philharmonisch Orkest uitlichten als voorbeelden van sterke, bevlogen aanvragen. Het elan, de helderheid en het zelfbewustzijn dat uit deze plannen spreekt, heeft hem in het bijzonder geënthousiasmeerd. Twee plannen vond de raad inhoudelijk beperkt. Het Koninklijk Concertgebouworkest vraagt vooral aandacht voor zijn financiële situatie, ten koste van aandacht voor zijn artistiek-inhoudelijke plannen. Philzuid licht goed de wijze toe waarop het orkest zich de komende subsidieperiode wil profileren, maar de daaruit voortkomende artistieke keuzes blijven in het plan onderbelicht.

Bedrijfsmatige gezondheid

De meeste orkesten kaarten in hun aanvragen de financiële grenzen aan waar ze tegenaan lopen, verband houdend met de sterk gestegen kosten voor remplaçanten als gevolg van de Wet arbeidsmarkt in balans en gestegen kostenposten als huur en energie. Enkele orkesten geven aan dat de deeltijd-aanstellingen die ze de musici kunnen bieden te krap zijn voor een goede concertplanning en voor de musici om goed in hun levensonderhoud te kunnen voorzien. Daarnaast uiten enkele orkesten de wens hun musici meer dan 100 procent van de cao-salarissen te betalen om tegemoet te komen aan het dure leven in de stad, wat met de huidige budgetten niet mogelijk is. De raad heeft in dit opzicht vooral zorgen over het Metropole Orkest en het Noord Nederlands Orkest, die beide (als enige orkesten) geen subsidie ontvangen van gemeente of provincie, en over Het Balletorkest, waarvoor hetzelfde geldt en dat bovendien weinig eigen ondernemersruimte heeft. Een risico dat de raad ziet met betrekking tot de Wet arbeidsmarkt in balans, is dat de werkgelegenheid afneemt voor remplaçanten buiten de standplaatsen van de orkesten. Omdat reistijd als werktijd geldt, dreigen zij minder vaak te worden ingehuurd. Een bijkomend probleem is dat getalenteerde componisten en musici vaker onder de noemer ‘talentontwikkeling’ worden ingehuurd, omdat ze daarmee goedkoper zijn. De raad maakt zich zorgen over deze ontwikkelingen voor de arbeidssituatie van musici en componisten.

Artistieke kwaliteit, maatschappelijke betekenis en toegankelijkheid

De financiële krapte belemmert de orkesten niet om interessante artistieke en maatschappelijke plannen te presenteren. Opvallend is dat de meeste orkesten melden dat hun publiek na de coronacrisis jonger is geworden en dat die trend lijkt door te zetten. De raad herkent dit ook in de zalen. Hij kan zich voorstellen dat de orkesten een gezamenlijke strategie ontwikkelen om deze tendens verder te stimuleren.

De meeste orkesten voelen een grote verantwoordelijkheid voor muziek-educatie voor kinderen en jongeren en ontplooiën daarnaast diverse activiteiten voor en met bewoners van verschillende stadswijken en kwetsbare publieksgroepen. De raad ziet dat de orkesten allemaal een inhoudelijk programma hebben ontwikkeld dat past bij hun eigen stad of regio en dat ze zich elk met een eigen profiel van elkaar onderscheiden. Daartoe slaan ze in toenemende mate de handen ineen met relevante culturele en maatschappelijke partners en onderwijsorganisaties in de omgeving.

De gezamenlijke orkesten hebben in de periode 2021-2024 in samenwerking met twee externe adviesbureaus een zogeheten ‘impactmodel’ ontwikkeld, waarin ze de impact die ze als orkesten (kunnen) hebben op het culturele klimaat en op de samenleving meerdimensionaal in kaart hebben gebracht. In de ingediende plannen is voelbaar hoe zij de hieruit verkregen resultaten en ideeën omzetten in concrete programmering en activiteiten om de eigen impact verder te vergroten.

Operabegeleidingen

Enkele orkesten uit de categorie Symfonieorkesten (artikel 3.16) geven in hun aanvragen aan dat ze worstelen met de voorwaarde uit de regeling die stelt dat zij eenmaal of tweemaal per jaar ‘om niet’ een opera moeten begeleiden van een van de BIS-operagezelschappen, vanwege de hoge kosten die deze verplichting met zich meebrengt. De raad heeft in eerdere adviezen de staatssecretaris reeds geadviseerd hiervoor een nieuw, beter bij de tijd passend model te zoeken. Hij benadrukt echter ook dat in de periode 2025-2028 de operabegeleidingen nog een subsidievoorwaarde zijn in de regeling en wijst erop dat hiervan afwijken het probleem verlegt van de orkesten naar de betreffende opera-instellingen.